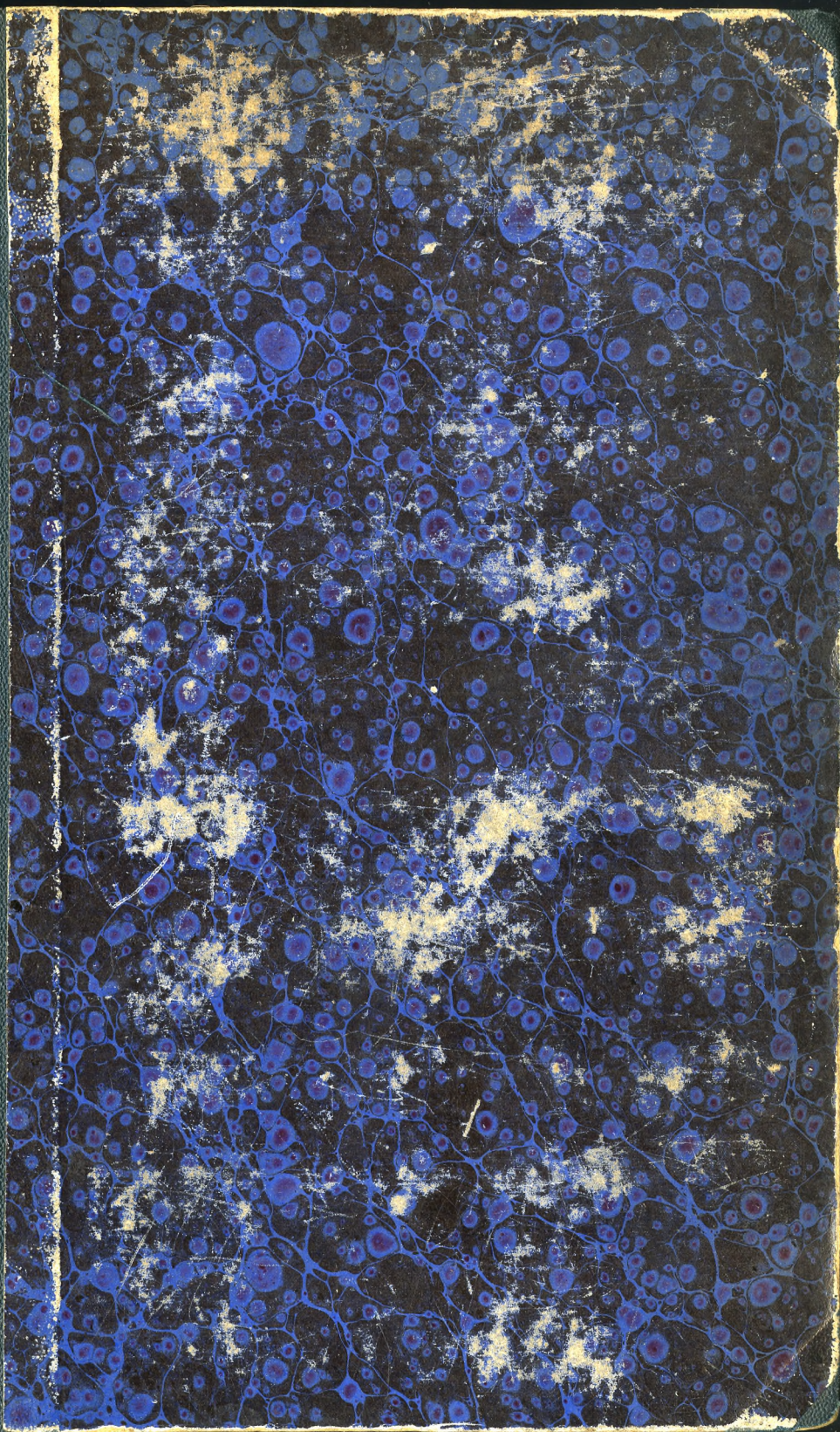

Politikai
röpiratok,

53.

N. remb

53
402

70

DOCUMENTÁLT FELELET

KEMÉNY ZSIGMONDNAK .

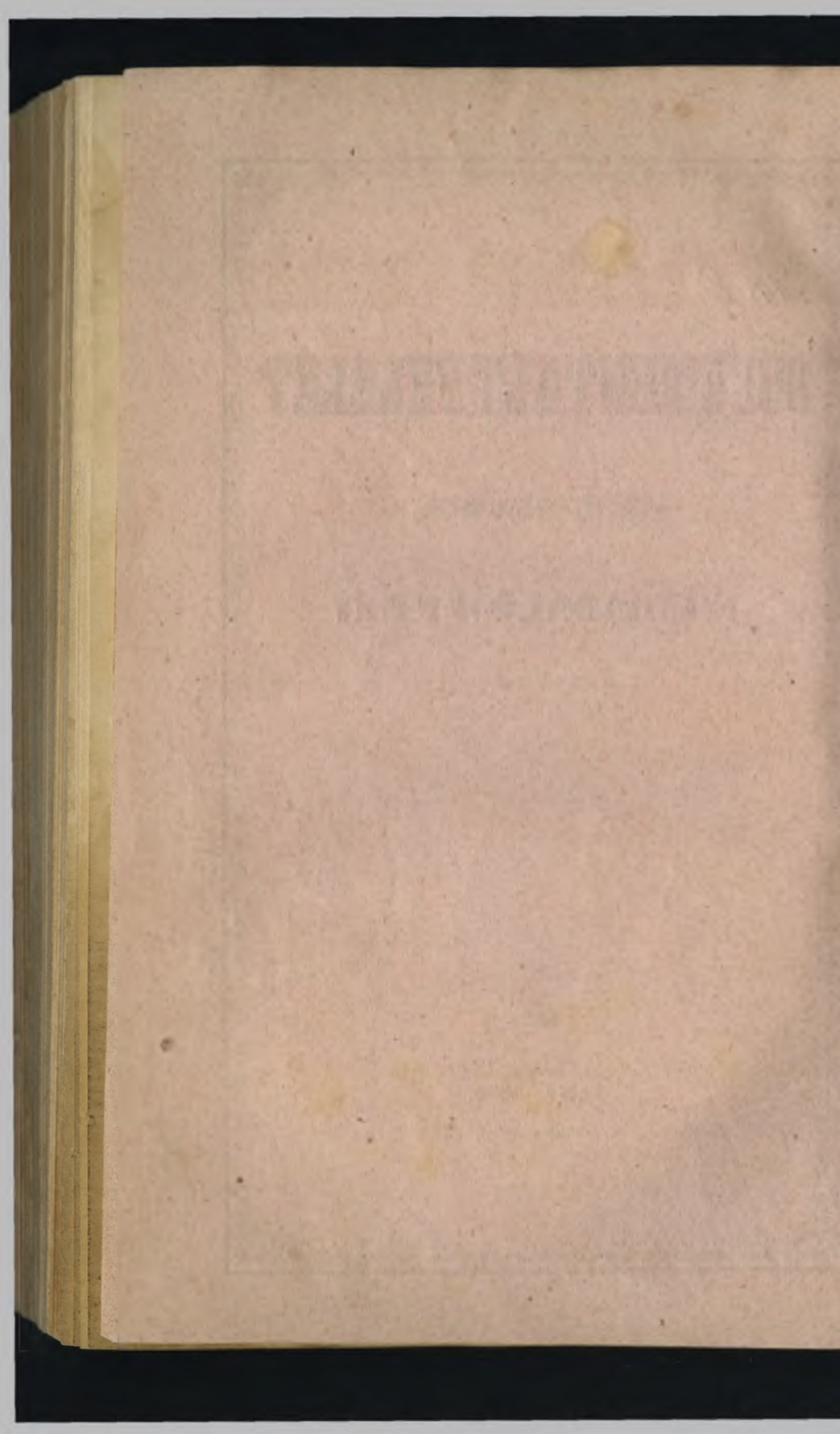
FORRADALOM UTÁN

CZIMÜ MUNKÁJÁRA.

5.

PEST, 1850.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN.

DOCUMENTÁLT FELELET

KEMÉNY ZSIGMONDNAK,

FORRADALOM UTÁN

CZIMÜ MUNKÁJÁRA.

EGY

MEGBUKOTT DIPLOMATÁTÓL.

A good tale is often spoiled,
in the telling.

PEST,

EMICH GUSZTÁV KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN.

1850.

616752 00769179

DOCUMENTA FRILET

FRILET

FRILET

FRILET

DE BALLACI GÉZA.

EISENFELS ÉS EMICH KÖNYVNYOMDÁJA.

ELŐSZÓ.

A' Forradalom után, mint első rangu publicistánk műve, mind a' magyar, mind a' német napi sajtó által bíraltatott meg.

Tudtunkkal a' bírálók inkább szerző által csak érintett de még meg nem fejtett nézeteket vevék bonczkés alá. Feladatunk tehát, a' már megmondottat közelebbről megvizsgálni.

Pest, aug. 17. 1850.

A' szerző.

ELŐSZÓ.

A Történelmi társaság, mint első tárgya nap-
keletét nézve, mind a magyar, mind a német nyelv
egye által tanulmányozta.
Tudományok a történelmi tudás egész által csak
szertartó az egy nyelv tanulmányozását véve
konkrétan az írásbeli történelmi, a már megmondha-
zó és a történelmi nyelvvel.

Budapest, aug. 17. 1850.

Forradalmak rendszeren a' reform álarcza alatt lépnek fel. Kezdetök szentesítve van a' nép suffrágiumától, végbemenetelökben pedig csak egyes pártok zászlóját pillantjuk meg.

A' forradalmat kívánó párt szándékát eltitkolja a' fenálló rendszer felforgatásáig, hitelveit csak a' régi-
nek romjairól meri hirdetni.

A' többség öntudattal járul a' létező rosz ostrom-
lásához, az ostrom elmúltával sejtí, de nem tudja ve-
zéreinek czélját.

A' magyar forradalom ezen tekintetben különbö-
zik a' többiektől, itten a' régi minden ostrom nélkül
vétegett be, és az eredmény nyiltan előállott.

A' Palais Royal ostroma viszhangjai öszvezuzták
a' megyei rendszert, és a' felelős független magyar
ministerium vér nélkül jött a' világra. A' különböző
pártok várakozásán kivüli hatáskört nyervén, régi ve-
télkedéseiket elfeledék, és örömittasan hozzáfogtak a'
független ország kormányzásához. „Hosszú halálos álom
után — mondá a' miniszterré lett statusférfi Széchényi —
ime uj, eddig alig, vagy sejtelemként, csak később
idökben reménylett gyönyörű reggel, tünt fel, olly so-
káig eltaposott hazánk felett“, szóval a' conservatívek

elnémultak, a' centralisatio organuma diadalát hirdette, a' megyeisták örvendettek, és minden párttöredék hitte: miszerint, le jour de gloire est arrivé.

És hogy-is ne! maga a' Vatikán a' megtestesült conservatismus ragadta kezeibe a' haladás zászlaját, és a' francziák, keresztül ugorván a' szent Alliance istrángjain segítséget ígértek a' szabadság után vágyó népeknek.

De, Magyarországhban nemsokára előtűnt a' polgár háboru, a' békés forradalomból legvéresebb harc támad, a' bécsi cabinet két színü politikát követ, ebből a' magyar kormány szakadást magyaráz a' dynastiában, Bécs aztán nyiltabban lép fel, 1849. elején levertnek látszik az egész mozgalom, a' véletlen megmenti, creje potentirozva kezd nőni, növekedése tévutra vezeti a' zavart fogalmu kormányférfiainkat, a' koczka hamar megfordul, az óriási test bomladozik, földre zuhanása felkölti az egész világot, és csak egy nagy ember nem érzi e' nagy megrázkódtatást, kiben mint látszik az Isten a' magyar nemzetet verte meg, és ki még 1847-ben inté az ellenzéket „hogy ha törekvéseikkel fel nem hagynak, akkor a' magyar nemzet nem a' sok milliók gyász könnyei közt süllyed el, hanem sok népfajok óriási kacaja közt.“ Ezen Chatam lordi bátorsággal bíró gróf nem menthette volna meg a' forradalmat, de Magyarországot hihetőleg, igen, de hiába az Isten más-képen intézett.

Tudjuk meg, miszerint forradalmak megbukásával a' status quo szokott visszaállani, Magyarországhban a' forradalommal a' status quo is megbukott.

De lássuk hogy szól jeles tollu publicistánk a' lefolyt napjainkról. A' Forradalom után visszamegyen egészen 1825-ig, és lényege következőkből áll:

a) Magyarorszáiban socialisticus mozgalmaktól félni nem lehet, és hogy a' magyar monarchicus és nem republikanus szellemü

b) a' régi radicalismus nem felelt meg nevének, ha europai szempontbul vesszük, az 1848-ki ellenzék csak az urbér megszüntetését, köz adózást sürgette, nem pedig politikai jogegyenlőséget; iránya nem volt respublikai, sőt a' nemzetiség kérdése conservativ irányu.

c) a' centralisták nem vették tekintetbe az összes birodalom érdekét, és az ellenzék zászlaja alá állott, mellynek iránya homlokegyenest ellentétben volt a' magáéval.

d) a' kül zavarok következtében a' conservativek elvesztették eszméletüket, és Kossuth ura lön mind a' felső, mind az alsó háznak.

e) Lamberg meggyilkolásával kezdődött a' valódi forradalom, és a' mérsékelt párt béke-kísérletei megbuktak, cselszövények, tudatlanság, és gyengeségek következtében, ennek nyomán történt az Aprilis 14-ki detronisatio, mi a' béke-párt elleni demonstratio volt és a' rémuralkodás kezdete. A szerző mutatja továbbá, hogy az összes monarchia virágzása a' magyar nemzet haladásával együtt jár, hogy nem kell ábrándozni kívülről jövő segítségről, hanem magunkban keressük az erőt, és így, minden pártnak vállvetve közre kell munkálni Magyarország érdekeit mint nemzeti

párt előmozdítani, és a' társadalmat socialisticus mozgalmaktól megóvni.

Micsoda célja van szerzőnek azon hosszadalmas megmutatásával, melly szerint a' magyar nép nem republicanus, nem értjük; hiszen valamint magunk úgy szomszédjaink is jól tudják, hogy egy népnek, egy általa nem tapasztalt és névről alig ismeretes kormányforma után vágya nem lehet, és a' szerző mégis akárminő kérdés megfejtését azon notára reducálja vissza, hogy a' magyar nép nem republicanus hajlamu. De ezt fürkészni nem szándékunk, célunk a' forradalmi időről szóló nézeteket szemügyre venni.

Megemlítettük már, és úgy hiszszük, hogy a' magát mystificálni nem akaró el fogja ismerni, miszerint a' martiusi hódításokra egy párt sem lehet büszke, és hogy ezek egyenesen a' külpolitika hirtelen megváltozásának tulajdonítandók. A' legnagyobb tudatlanság nem tagadhatja el, hogy a' magyar ministerium a' Bourbon trón elszórt hamvaiból sarjadzott ki. És így könnyű átlátni, miképen a' világpolitika rendes medreibe visszafolytával az ugynevezett békés forradalmunk megszűnt lenni.

Hamis vád mondani, hogy a' magyar kormány felületes ingadozó politikája buktatta meg a' magyar forradalmat.

A' kül politika dagálya hozta fölszínre a' felelős kormányt, és a' lapály beálltával mocsárba kellett maradnia összezsugorodva nedveiből kimerülve.

Meg kell különböztetnünk forradalmunk bukását országunk bukásától; az első a' hirtelenül visszafor-

duló világpolitika műve, a' másik kormánytagjaink politikai tehetetlensége következménye.

Lássuk micsoda auspiciumok közt kezdődött az ugy nevezett, Magyarország átalakulási korszaka.

IX-ik Pius megkezdi az olasz mozgalmat, nemzetiség függetlenség hangzik Tiberistől az Adriai partokig, Carlo-Alberto Lombard-Velenczével egyesülve sikra száll Ausztria ellen, Lamartine biztatja Olaszországot, az 1815-ki szerződések felhomlottaknak látszanak, az absolut fejedelmek megrémülnek, az alkotmányok nyakra före teremnek, szóval mindenki új térképet várt Europa számára. És mi következik aztán! A' tulzó demokrata párt tovább korbácsolja a' forradalmi hullámokat, Mazzini egy oszthatlan nagy olasz republikát, Louis-Blanc pedig socialismust hirdet: akkor előáll az ellenforradalom, és kimondván a' kárhozatos ítéletet minden ujításokra, lassankint vissza vezeti a' világpolitikát régi vágásába. És a' „Forradalom után“ szerzője avval vádolja a' magyar ministeriumot, hogy elég belátással nem birt beigtatni az 1848-ki törvényekbe a' statusadósság megosztását, és a' kölcsönös védelmet illető pontokat. — Ugyan, az említett idő volt-e alkalmas definitiók, és teoriákra? nem mutatja-e a' bécsi kormánynak a' két említett pont melletti semleges viselete a' dolog lehetetlenségét, nem hihető-e hogy maga a' bécsi Cabinet nem tudta volna akkor megmondani, ki fogja majd fizetni a' birodalmi adósságot? — Nemzetiség függetlenség hangzott minden felül: Lombard-Velence kiált morte ai tedeschi, Carlo-Alberto tudván Ausztriának Párma- és Modénávali szövetségét

megszállja Milánót martius 26-án, lépéseiről a' bécsi Cabinetet csak utólagosan értesíti, Ausztria nagy veszélyt látván felkéri Palmerston lord közbenjárását, és Hummelauer által majus 24-én átnyújtott notában kimondja, hogy kész Lombardia függetlenségét elismerni, és vagy Piemont-, vagy más státushoz csatlakozását eltérni, Velenczének pedig külön felelős kormányt adni. De Lord Palmerston e' közbenjáró szerepet visszautasítá, mert sem Londonban, sem Párisban, sem Milanóban nem tartották az említett concessiókat elegendőknek; és a' szerző csudálkozik a' magyar kormány ingadozó politikáján. „A' ministerium tagjai tudták, úgy mond 147. l. hogy a' bankárokat a' státusadósagra, a' diplomata embereit pedig a' pragmatica sanctio szóles értelmezésére nézve megnyugtani kell — és mégis sem a' státusadóságbóli méltányos osztozás eszméjeit, sem a' pragmatica sanctiónak a' kölcsönös védelemre vonatkozó értelmezését nem iglatták be az 1848-ki törvényekbe“ miért nem bámulja szerző Palmerstont, ki alig tudta volna mondani a' kölcsönös védelem mibenlétét! Mink csudáljuk szerző mély belátását, ki midőn Europa minden statusférjai megzavarodtak, látta a' jövőt, és tudta, hogy a' fenálló egyensuly fel nem bomlik, hogy a' világsze-replők nem változnak, és hogy Carlo-Alberto alatt alakuló nagy Olaszország nem egyéb, mint ábránd, de mink megvalljuk másképen gondoltunk, és nem igen ütköztünk meg, midőn a' centralisatio organuma 1848. april 23-ki számában a' státusadóság elvállalását illetőleg következőt olvastunk: „A' bécsi ujság azon

hivatalos oklevele a' statusadósság iránt, melyet lapunk közlött, sokakban aggodalmat gerjesztett. Azt hisszük, hogy hazánkfiai megnyugtatta érzendik magokat, ha a' kérdéses cabinet-i irat dátumát megtekintik. Azon levél april 7-én iratott, hihetőleg olly szándokkal, hogy tartalma az országgyűléssel közöltessék. Törvényhozásunk még Pozsonyban tanácskozott, mikor e' levél oda érkezhett, *és miután az még sem közöltetett törvény-hozóinkkal, e' körülmény már eléggé megnyugtató jelenség minden ezután következethető igények ellen.*

Hogyan-is vállalhatná el Magyarország az ausztriai statusadósság bármely csekély részét? a' magyar törvényhozás megbizásából történt-e azon adósság felvétele? vagy talán magyarországi beruházásokra fordítatának azon kölcsönök? Avagy talán azért kellene nyakunkba venni ezen elviselhetlen terhet, mert bizonyos financierek istentelen pénzügyi operációk által tulterhelék az örökös tartományokat. — Kinek e' dolgokban kedve telt, ám vállalja magára azon tíz milliót, mi csak csudálkozni tudunk az Ausztriai ministerek követelő fellépésén, miután a' független kormány alakítása körüli egyezkedések alkalmával az ország tudtával illy követelés fent nem forgott. Ez egyezkedések eredménye Ő felségének 2-dik leirata, mellyben csak a' diplomacia közös költségei emlitetnek. Ez egyezkedések, és ama leirat után *mi eldöntöttnek tekintjük a' statusadósságok iránti minden követelést*, és a' bécsi ujság ujabb közlött cabinet-i iratának czeke után nem tulajdonítunk nagyobb fontosságot mint legfelebb

egy ártatlan felszólításnak, minőt valamely nemzet a' siker minden okszerű reménye nélkül intézhet szomszédjához. Egy irat nem annyira arra számítva, hogy a' törvényhozó kamarákban támaszszon ingerültséget, mint inkább olly czélből kiadva, hogy a' börzén eszközöljön megnyugvást rövid időre. És bizzunk a' szomszéd nemzetek alkotmányos érzetében, hogy egy-pár börzejátékos, és nyárspolgár kivételével, kik a' megbukott kormány bünein vették fei magokat, ők is természetesnek fogják tartani e' visszautasítást.

Lássuk szerzőnek a' centralistákra vonatkozó észrevételeit. „Átgondolták-e ők, hogy a' felelőség elvéhől mekkora öszveg hozattathatott volna Magyarország közjogába, a' monarchiai egység imponáló helyzetének kockáztatása nélkül? — és hogy ezen kiformalatlan, ezen csonka felelősségre mekkora hatással leendett volna az ausztriai birodalomnak másik kiegészítő része, ha az az absolutismusban marad meg, vagy ha a' szabadság formáit öltendi magára? Az ellenzék politikájának alapja volt a' megye-rendszer, a' centralista párt politikájának alapja pedig a' megye-rendszerben létező erők feloszlátása, és más pontokra áthelyezése volt. Más országban uj doctrinák uj pártot állítanak elő, nálunk nem történt így.“ A' szerző első vádjára már feleltünk t. i. hogy a' magyar kormánynak figyelembe ollyasmit venni nem lehetett, mit a' februáriusi napok véletlenül oda dobtak, a' másik pontját pedig azaz szerzőnek csodálkozását a' centralisták az ellenzékkeli egyesülésén, minden igyekezetünk mellett nem értjük. A' kérdés az, mellyik párt győzött?, a' felelet reá: a'

centralista; a' diadal annál nagyobbserü, hogy a' két párt összekeveredése daczára az eredmény egész terjedelmében a' centralisták ügyes taktikájára mutat; igaz hogy mint a' szerző mondja „romok közt járunk most“ de vajjon ezen romok a' centralisátiót paralysálni akaró párt szüleményei-e? vagy tán azt gondolja a' szerző, hogy ha Pál hozzá nem járul az építéshez, Péternek vára kimélve maradt volna? Valóban, ha szerzőnek volnánk, könnyebb lelkiismerettel, és úgy szólván, kárörömmel néznők a' nagy romokat, mellyekben pártomon kívül másoknak is volt részők. — — — — —

Mink sohasem valánk Kossuth bálványozói, gyengéi és hibáji csak láthatóbbá, kiállhatatlanabbá tevék előttünk fényoldalait; de ha őszinték akarunk lenni, ha részrehajlás nélkül kérdezzük, ki okozta a' nagy romokat? akkor felelnünk kell, a' centralisátiói sophismák sophismája.

Nem képzelhetni oly diadalát a' megyeistáknak, melly oly szakadottságot okozott volna Ausztria és Magyarország közt, melly annyira visszahatott a' szerző által annyiszor emlegetett diplomatiára, és melly oly gyászos polgárháborut idézendett volna elő, mint a' felelős kormány eszméje.

Municipalis reform nem rontotta volna le a' régít, felelős kormány pedig a' fennálló rendszer megsemmisítését tétélezte fel.

A' megyei rendszer akármilyen javítása nem hozhatta volna magával a' birodalmi pénz-ügy szétszakadását, nem vágta volna ketté az osztrák haderőt, nem teremtett volna Zágrábba horvát ministeriumot,

nem szolgálhatott volna okul a' birodalom több részeinek hasonló reformok életbe léptetésére 's a' mi legtöbb, nem táplálta volna annyira a' polgárháborut mint a' 8 tagból álló magyar ministerium, mellyhen a' többi népfajok, mind meg annyi magyar királyt láttak.

Szerző bámulva kiált 83 l. „Kossuth a' decentralisatio legnagyobb mestere szabályozta a' magyar kormányzat központosítását, Kossuth a' megyék bajnoka verte le a' megyei rendszert, Kossuth, ki a' birodalmi viszonyok irányában kezdet óta igen gyanus helyzetet foglalt el, illesztette be az új alkotmányu Magyarországot a' szintén alkotmányosnak proclamált ausztriai birodalomba:“ mink nem ütköziünk meg Kossuthnak következetlenségein, és az ábrándos centralisták utáni indulásán, Paris, London, Berlin mind elhagyá régi ösvényét, és szerző azt szemére veté! nem elismert tény-e, hogy forradalmak politikai apostosiával együtt járnak? nem tudjuk-e, hogy ama nagy brit statusférő, kinek hirtelen halála az összes europai intelligentiát felverte, béke idején is változtatta politikáját? nem láttuk-e Peelt a' catholicus bill ellenzése következtében a' belügyi tárczát letenni, és néhány hónap mulva első lenni a' civil disabilities of his majestys Roman Catholie subjects alaptalanságát megmutatván a' billt keresztül vinni.

Pártja hibás politikáját mutogatván így folytatja a' szerző 86. l. „Képzeliük, hogy a' dualismus létesítése után erősödött volna a' monarchia összes ereje, mi a' német egység élére álláson kívül még más eszközök által is gondolható, és ekkor nem volt-e előrelát-

ható, hogy egy birodalmi centralisatio fogna a' dualismus ellenében felállítani, melly mindent összeolvasztó, mindent egy gyűlpontra vonó erejével vagy merőbben assimilálná Magyarországot vagy a' budapesti kormányzatot örökös foglalások által árnyékká és hazánkat olly függővé teendette vala, a' millyen az absolutismus alatt volt. — — — — Egyébiránt valószínű, hogy inkább csak a' tan abstract kívánatait ismerte, mintsem a' magyar, és birodalmi viszonyok örvényeit és szirteit." Szerző tehát ismerte az örvényeket és szirteket és csak juxból mondott hosannákat pártja diadalma felett. Erősen hiszszük, hogy szerző most is abstractot mond és ismeretlen szirtek közt jár, most mondjuk midőn Ausztriára bizza a' német egység élére állását. — — —

Szerző nagy hibát lát abban, hogy a' ministerium coalitiobul állott, Szemere, ugymond, nem szerette Széchenyit és Batthyányit, haragudott Klauzálra, hideg volt Eötvös iránt, és Deákban akadályt látott, és a' mi több, ott volt a' két ellentét Kossuth és Széchenyi mint földünkön a' Zenith és Nadir, 's olly tarka volt mintha most Angliában egy cabinet alakulna, melly Peeltől Russel lordig, a' Whigektől a' radícálokig, és Cobdentől a' repeal barátaiig, minden párt árnyalatot, melly D' Israelihoz és a' többi protectionalistákhoz nem tartozik, képviselni akarna. Szinte látjuk, hogy szerzőnek jól esik ezen életből meritett hasonlítás, de nézetünk szerint iszonyuan sántikál. Ne ámítsuk magunkat és ne hasonlítgassuk guerilla vezéreinket a' világ nagy férfiaihoz, nálunk különböző politikai iskolák

nem is lehettek, és egy két pontot kivéve ambitio következtében indultak különböző utakra. És meg vagyunk győződve, hogy ha Anglia Magyarország volna, Irland pedig Ausztria, Skotziában ráczok és szerbek lagnának, a' highlanderek pedig oláhok volnának, és ezen Anglia Ausztriától nyer független ministeriumot a' magával járó minden következményeivel mint nálunk, — akkor egy, Chartista, Aberdeen lord, Hume. D'Israeli, Cobden, és Parker tagokból álló ministerium is legnagyobb egyetértésbe munkálódna a' haza megmentésében. Vagy tán olly nyomorultaknak tartja a' minister tagokat, hogy a' személyes gyűlölet vagy ellenszenv akkor is foglalá el figyelmüket, midőn a' Bánát vérben állott, az erdélyi havasok megpirosodtak, és a' védtelen vérrokonaink egyremásra lehullottak. A' martiusi győzedelmek nem lepték-e meg mindnyájokat és nem adtak-e elég hatáskört mindegyikének. Falkland, a' cavalirok cavalira, Pym a' dühös demokrata, Cronwell az independens, tudták egyetértőleg megtámadni a' királyi önkényt, és a' mi kormányunk azért vala tehetetlen, mert Szemere nem szerte Széchényit, és több efféle okok miatt.

„Deák, mond szerző, a' szenvedélyek legingerlőbb perczeiben is a' törvényes ut tántorithatlan barátja volt, Kossuth pedig hajánál fogva hurczolta a' kérdéseket a' forradalmi térre. A' milly különböző tulajdon a' logica és a' képzelődés, a' legalitás és felforgató szellem, olly nagynak kellett a' távolságnak lenni, az igazság és financz minister közt.“ Hála Istennek, hogy az akkori időben elmondott dictiók még füleinkben

zügnak, és a' napi sajtó munkálatai előttünk vannak, és hála a' gondviselésnek eszünk és emlékezetünk *csodás megmeneküléseért*, mert kis utánajárással meg tudhatjuk: vajjon a' ki most olly tisztán látja a' dolgokat, hogy flotázott akkor.

Szerző sokat beszél békekísérletekről, kiegyenlítésekről, és felforgatásokrul. Kövessük egykissé a' dolgok fonalát, lássuk kivel és hogy lehetett volna kibékülni, kicsoda akart építeni, és ki volt a' rontó.

Köztudomásu, miszerint Bécs politikai irányát főképen Radeckzy táborozásától várta, a' magyar kormányt egyenesen megtámadni nem akarván, adagonkint igyekezte paralysálni. Előbb a' statusadóssági követeléssel lépett fel, mit szerző organuma tréfának tartott, aztán a' had- és pénzügy öszpontosítási szükségét kezdé magyarázni a' nélkül, hogy a' rácz háboruról nyiltan nyilatkozott volna; a' dolgok tisztába hozásának lehetetlensége előállott akkor, midőn az egész kormánytól támogatott minister elnök béke-kísérletei csak ellenkező tartalmu billeteket tudtak szülni. Zalának nagy logicusa együtt ment Bécsbe a' minister elnökkel az egyezkedést megkísértendő, és 8 napi fáradozásuk nem csak eredményt nem szült, hanem audientiát sem tudott kieszközölni. September 2-án bejelenti Kossuth a' háznak, hogy a' két érintett minister Ő Felségéhez ment a' katonaállitási és pénzügyi törvények sanctiója végett. „Én arra kérem fel a' házat, mond a' kiutáihai fogoly, hogy a' fejedelemmeli értekezés eredményeit azon férfiás nyugalommal várja be, melly férfiás nyugalom kellő megfontolással, és

egyszersmind erős elhatározással párosulva mentheti meg egyedül a' hazát. Méltóztassanak szín-különbség nélkül közre munkálni, hogy csak most, csak e' perczekben mindenek felett ne zavartassék meg a' nyugalom ott, hol még van, és ne szaporittassék ez által a' hazának veszélye és ne gyarapitassék ellensége. — mindenkinek megvan a' maga köre, és most én lelkemben meg vagyok győződve, hogy köréhez képest latni, a' legnagyobb szolgálat, a' mit mindnyájan a' hazának tehetünk.“ És szerző mondja „a' magyar ministerium nem volt forradalmi, de benne Kossuth forradalmi elem volt, sőt több — mert a' személyesített destructio, — pedig mennyi történt volna másként, ha Deák tolmácsolja az igazgatás nézeteit.“ Deáknak ugy hisszük elég ideje volt Bécsben tolmácsolni, az eredményt mindjárt fogjuk látni. Sept. 4-én Kossuth felállott a' szószékre különböző indítványokkal, melyeket P. hirlap sept. 5-ki száma így adja elő:

„Sept. 4-én a' képviselőház ülése rendkívül nevezetes volt. Ha nemzeti önállóságunk ellenei oly esztelenek, a' minő gonoszoknak mutatkoztak eddig, nagyszerű események küszöbén állunk. A' kormány és a' képviselő ház egyaránt érzi ezt és *felfogja hivatását*, ezt mutatja a' mai gyűlés. De hadd szóljanak a' tények.

„Kossuth az egészségében roskadozó, de *lelki erőben megtörhetlen hazafi* lépett szószékre. Előadá, hogy miután mult országgyűlés végével a' ministerium a' kormányt átvette, és királynak és alkotmánynak hűséget, a' törvénynek engedelmességet esküdött, a' haza felett összetornyosuló vésznek ellentállani csak ugy

érezhette magát teljesen képesnek, ha mindazon constituált hatalmak támogatását bírja, mellyeknek a' ministerium kifolyását képezi.

„Illy előmozdításra azonban a' ministerium nem talált. Elmondja szólló, hogy hónapok óta hiában kér a' ministerium nem egyebet, minthogy Ő felsége közöttünk megjelenjen — emlité, mikép azon egy pár manifestum ellen is, miket a' ministerium a' pártütés és zendülés ellenében kinyert, magokbul az Ő felségéhez legközelebb eső körökből sok történt, mi azok sikerét meghiusitá, hogy a' bécsi kormány, melly fejedelmink egységénél fogva hivatva volna, ha nem is közre dolgozni velünk, de legalább nehézséget nem tenni, irányunkban ellenkezőleg viseli magát. Ezen állapotnak valahára végét kell szakasztani, vagy kéntelen lesz a' nemzet, miután a' ministerium keze kötve, ideiglenesen olly végrehajtó hatalmat állítani, melly nem a' törvényből hanem a' haza veszélyéből meritse az eszközöket.“

Kossuthnak indítványai abban állottak, hogy proclamatio irassék Európához, és hogy deputatio menjen fel Bécsbe a' két minister támogatására. Az indítványok mint a' közvélemény, mint a' napi sajtótul megtapsoltattak, a' száz tagból álló deputatio utnak indul, a' *parlament mirellségü* Pázmándy mond hosszú dicitiót, a' Tömösi szorostul Fiuméig meg sem áll, nem sokára Batthyány és Deák visszajönek, elhozván magokkal a' Schönbruni hireket, mellyek szerint Ő Felsége a' mostani magyar kormány eljárását rosszalja. A' ministerek Szemerét kivéve lemondanak, Jelasich Fehérvár alatt áll, a' rácok győzedelmeskednek, a'

veszély nő, az új ministerium egy pár óráig él és az is csak papiroson és a' kényszerültség más sphaerába vivé át a' dolgokat, és szerző kiált: „mennyi történt volna másképp, ha Deák tolmácsolja az igazgatás nézeteit.“

Dicsérgetni a' részrehajlatlanságot, emlegetni a' historiai igazságot, és önmagáról azt mondani. „Észrevételeimből senki sem fog a' pártemberre ráismerni,“ nem nagy mesterség, de tényleg azt bebizonyítani, igen.

Vegyük csak például szerzőnek következő phrasisait Kossuthról mondván, hogy magában állott „de már hat hónap mulva az események csodás hatalmánál fogva ellenségeit megalázta, és a' vetélytársakban gyakran hizelgőkre vagy vak eszközökre talált, később pedig a' haza sorsát mint a' gyermek az almát kezébe vette, hogy játék közt sárba ejtse, és Európát megrendíté, hogy miután maga és az ügy mellynek apostola lett leveretik, a' földingás romai olly vidékeket is összedüljanak, hol soha egy fül sem hallotta e' vészterhes nevet: Kossuth.“ Ha mink akarnók a' szerzőt utánozni, így fejeznők ki magunkat: a' centralisták csodás hatalomnál fogva legnagyobb vetélytársokat megalázva, és ügyök melletti apostolává téve, behurczolták a' kárpatokon keresztül a' centralisatio nagy fekete lepedőjét, hogy elboritson olly vidékeket, hol fül nem hallotta e' pusztításhozó nevet: „centralisatio“, de minek? Beszéljünk komolyan.

Kossuth, ki a' szó használatán kívül más fegyverrel nem birt és nem használt, ki összeesküvésekre nem egyesült semproniakkal, ki dictióit nyiltan, a bé-

keisták és logicusok jelenlétében mondá, ki tartományokat nem hódított, csatákat nem vivott, ki szerző szerint csak megyei eruditióval birt, ezen Kossuth mondjuk birta volna-e ellenségeit megalázni és a' hazát, a' sok többi ellemek daczára sárba dobni?

Olvassuk végig a' bitorlók hosszú sorát Caesartól egészen Napoleonig, és lássuk, vajjon van-e egy, ki harcmezei babérok nélkül usurpálhatott volna magának hatalmat egy ország felett!

Ha átláttatok Kossuth destructivitasát, ha agyaitokban valami positivitas volt, ha meg voltatok győződve a' politika káros és rontó irányáról, ha éreztétek a' haza végromlását: miért maradtatok némán padjaitokon, miért nem léptetek fel nyiltan, és ha gyáva-ságtok azt nem engedé, miért nem igyekeztetek álnevű pamphletekben terjeszteni bölcseségtek tanait? Avagy kedvtelésből néztétek a' haza megszakadt erejéből folyó vérpatakokat? Nem magasztosabb hivatás-e a' beteget haláltul megmenteni, mint kinjait nyugodtan elvárni, és aztán a' megdermedett test felett czifra halotti predikációt tartani! és nem emberibb-e álarcz alatt a' szélvész kimaradhatlanságát hirdetni, mint akkor fellépni, midőn a' szél az árboczfát szétporlasztá, a' népség megfuladt, és a hajó elsülyedt?

Önök látták a' vést és némán maradtak, tudták hogy a' hajó elsülyedt és bent maradtak.

Nem hisszük hogy Magyarországnak olly háladatlan fiai volnának, kik egy hozzájuk hasonló táblabíró ellen nem mertek volna felkelni anyjuk védelmére.

És szerző terrorismusról, félelemről és eszmélet-elvesztésről beszél.

Fussuk át hosszú parlamentünk történetét, nézzük jobbra balra, vajjon volt-e valami, melly működését meggátlá, és tanácskozását háborgatá.

A' nép sohasem avatkozott a' parlamenti ügyekbe, karzatunk legnagyobb csendet tanusított, mit sok békeista is nem egyszer elismert, whigamerek nem gátolták az alkudozási kísérleteket, nem volt Crack brained clerusunk, nem tapasztaltunk Prides Purge féle procedurát, melly a' ház tagjait kimustrálta volna. Kossuthnak nem voltak ön nevelte és magát velök azonosító Ironsidesei, kiknek segítségével a' Naseby és Worcesteri hős a' parlamentet szétkergeté, és a' kulcsot zsebébe tevé; Kossuth sohasem mondhatá azt a' mit Cronwell mondott, midön első Károl kezeibe kerithetéséről gondolkozott. „Ha a' király kezembe van, akkor a' parlament zsebembe lesz,“ a mi long parlamentünket nem bánta soha semmiféle erőszak, terjedelmes teste nem vált Rumpká, voluntair kimaradásokat kivéve, a' ház kezdettől végig semmi változást nem szenvedett: nem háborgatá a' kormánytagokat sem kardcsörgés, sem társaik börtönbeni nyögése, szóval semmi sem volt, mi a' véleményszabadságot csak messziről fenyegetendé vala, és szerző terrorismust emleget!

Az olvasó is tán csudálni fogja szerző által előszámlált hibák elkövetését, de mink arra röviden az angol példabeszéddel felelünk, „all is but lip wisdom

that wants experience“ (magyarul:) könnyü flotázni a' munka után.

Az önvédelmi szükség 's hirtelen és példátlan súlylyal nehezedett a' kormányra, a' belháboru dühe vizözön gyanánt terjedezett el, az idő, nem csak fontolgatásra, hanem rögtöni cselekvésre is kevésnek látszott, az ország helyzetét úgy szólva mysticismus lépé meg, a' kormány sokszor nem remény, hanem kétségbeesésből intézkedett, és mikor a' koczka megfordult és a' rendszeres politika ideje beállott: akkor az elbizakodás vevé át a' kormányzást, és a' szokott eredmény nemsokára beállott.

Könnyü szerzőnek most az összes birodalom érdeke, és az egység eszméjeiről okoskodni, 1848. sept. közepe táján midőn Dobelhoff okirata, mellyben a' magyar független kormány érvénytelenségét a' practica-sanctioból magyarázá ki, szerző is más politikát fejtegetett lapjában, és ha az olvasót untatni nem akarnók, ide igtatnók a' sept. 22-ki P. hirlap némelly elmefuttatásait — — „A' zágrábi német lap mellett Jellasicznak két darab nyilatkozványa küldetett szét. Egyikben invásiojának okát manifestálja, másokban Magyarország lakosaihoz szól. A' manifestumban mintha csak az osztrák ministerium beszélne, mintha csak ezen osztrák ministeriumnak lapunkban is közlött emlékiratát Jellasics bemutatta volna. A' practica-sanctión lovagol ő is, melly felfogása szerint a' német és magyar örökös tartományok kormányzását osztatlannak, elválaszthatlannak, és közösnek rendeli, és ennek következtében egy központi had-, pénz-, és külügyi mi-

nisteriumot követel, mennyi hamis állítás, mennyi rágalom foglaltatik e` sorokban. Elsőben hamis irástudó az, ki a` *pragmatica-sanctio*bul azt merészli magyarázni, a` mi itt magyarázva van, semmi kötmények soha meg nem engedék, számos törvényeink világosan tilták, hogy mi az örökös tartományok példájára kormányoztassunk. Az ő császárok nekünk alkotmányos király volt. Nem most semmisítették tehát meg a` kormányzási egység, mert ezen egység sohasem vala, legalább nem vala szabad lennie; az önállás, függetlenség, felelőség mind befoglaltatik régi törvényeinkben és a` magyar ministerium, ez az annyiszor támadott, annyiszor verdesett kormány-alak, semmi egyéb mint régi törvényeinknek olly formulatiója, melly a` valóságot biztosítja.“ Mennyi bölcsesség, mennyi mélység és mély belátás rejlik az idézett szavakban! az ember ugyanazon tanokat találja, mik a` magyar *centralisatio* Korán-jában meg vannak fejtve.

Szerző 1848. sept. 22-kén *fait accomplienek* tartá a` magyar független kormányt, és most azt Kossuth nyakára tolja. De épüljünk még egy kissé tovább a` centralisták okoskodásain. Borosch bécsi képviselő indítványára vonatkozólag szerző lapja oct. 31-ik száma így elmélkedik: „Borosch képviselő és vele a` bécsi parlament felkéri a` császárt, hogy a` birodalmi bonyodalmak végkiegyenlítésére gyűjtsön népcongressust. A` császár a` békét nem békés uton, hanem fegyverrel határáz megkísérteni. De düljön el bármikép a` dolog, hogy kiegyenlítendő kérdések vannak köztünk és a` monarchia többi tartományai közt, ezt a` magyar or-

szágyűlés nemcsak elismerte, de legutóbbi átiratában is azoknak, barátságos és a' felek érdekeit kölcsönösen biztosító elintézését ajánlja a' bécsi parlamentnek. Ebben rejlik egy népszövetség eszméje. A' szövetség akár a' birodalom minden többi tartományaival, akár az egész néemetséggel, ránk nézve egészen egy természetű, *egy természetű az uralkodás egysége mellett vagy a' nélkül*, egy természetű monarchicus formák vagy azok nélkül.

Ennek alapfeltétele, Magyarország teljes függetlensége.

Ezt Frankfurt nemcsak elismerte, sőt decretálta is — — — hazánk önállásának és függetlenségének kérdése ez által nemcsak magyar, de német birodalmi kérdéssé is vált.

Magyarország függetlensége ekkint Frankfurthban bevégzett tény. Nem így volt ez Bécsben.

Ott az utolsó időkhig a' beolvadás ábrándjainak hódoltak a' democratia legkitünőbb bajnokai is.

Pedig mi mindenek előtt magyarok. és függetlenek akarunk lenni, — — „Mi Magyarországhban nemzetségeket nem ismerhetünk el, elismerünk népfajokat, nyelveket, és elismerjük azoknak jogait is, de Magyarország földeit csak magyar nemzet lakja,“ önök 1848. oct. 31-én ábrádnak tarták Magyarország beolvaszthatását, most természetesen europai és sok egyéb tekinteteből, sőt Magyarország érdeke szempontjából is kinaradhatlannak tartják Magyarország beolvaszthatását, és Kossuth „felületesen volt meg-

barátkozva az európai polgárosodással, belőle csupán a' regényesebb tájképeket, és a' merészebb ábrándokat kedvelte, "tik pedig tiszta szemüveggel néztetek a' jövő titkai templomába. Kossuth, ki a' régít felforgatni nem akará és csak reformokat kívánt, merészebb ábrándok után törekedett, és önök, kiknek tanai a' fenállónak végképeni felforgatásán kezdődtek, nem álom, hanem messzelátók valának — — — — —

Önök, kik a' németországgali kimondott szövetség dicsőítésére hallelujákat mondottak, kik Pál templomának szavára Gibraltárokat építettek, statusférfit tapintattal adtak irányt Magyarország politikájának!

Nem egy cifrát tudnánk előmutatni, mellyhez képest Kossuth ábrándai csak kicsiny politikai blunder, de minek? jobb lesz az olvasót vezetni centralisatiónk Abu Beker bölcs forrásához. Forgassuk iman-ja és din-je lapjait, és lássuk üdvöt árasztó tanait, vagy más szóval pillantsunk belé Eötvösnek Reformjába. „Mi, kik e' hon kifejlődését az eddig követett uton lehetségesnek nem tartottuk, kiknek meggyőződése, hogy mig megerendszerünk jelen alakjában marad, számos haladási kérdés kivihetetlen, *nemzetiségünk veszélyben forog*, felhíva éreztük magunkat e' meggyőződés nyílt kimondására és pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabban tudtuk, hogy elveink nem népszerűek, és hogy épen azért hosszú tárgyalásra és nézeteink minden oldalruli felvilágosítására leend szükség, mig azok elfogadásra számolhatnak.“ Ezt mondja Eötvös bevezetésében, és aztán következnek az alapos

és gyönyörű felvilágosítások, és megfejtések, például 78. l. „Egykor nemzetiségünket csak a' kormánytul féltettük, jelenleg a' felsőbbség, mellyet a' magyar elem magának törvényhozás útján kivítt, ellenhatást idézett elő hazánk idegen ajku lakosai között, és ezt én sokkal veszélyesebbnek tartom. Panszláv mozgalmakról hallunk, a' német egység eszméje hangoztatik Magyarország közepette, az illyrismus felütötte zászlóját, szóval minden néptöredék, melly hazánkban századokon keresztül nyugottan élvezé a' magyar polgári állomány védelmét, független nemzetiségről vagy más rokon, de nem magyar fajokkali egyesülésről ábrándozik. — — — Ha hazánkat más alkotmányos országok módjára látnánk kormányozva, én mind e' mozgalmakat veszélyeseknek nem tartanám. (Látja tisztelt olvasó, ezen nagy bajnoka a' centralisationnak még 1846-ban látta, hogy Magyarországbán a' békét csak egy független felelős ministerium által lehet biztosítani, és Kossuth merte ezen tant ellenezni!) Forgassuk tovább a' Reform lapjait 217. l. „Alkotmányunk egyik alaptörvénye szerint követelhetjük, hogy mi magyarok a' többi tartományok módjára ne kormányoztassunk.“ Eötvös aztán felhossa a' centralisatio elleni kifogásokat. „Igy okoskodnak elleneink, birodalmi összeköttetésünk ugy hozza magával, hogy kormányunk (t. i. a' bécsi) e' részben saját nézeteit nem követheti, és pedig azért nem:

1-ör, miként mi, ugy a' birodalom egyéb tartományai is joggal követelhetik, hogy ők is saját módjuk szerint kormányoztassanak;

2-or, mert az ugyis létező heterogeneitásokat nem lehet még kiáltóbbakká tenni;

3-or, mert ha Magyarország kormánya felelőssé tétetik, az összes birodalom ugyis elég nehéz kormányzása lehetlenné tétetnék.“ Eötvös ezen ellenvetéseket lelkesedésében egyszerre agyonveri, és tovább megyen tana csalhatatlansága megmagyarázásában, „230. l. Nem czélom e' munkában fejtegetni, az összes birodalom ügyei milly formák szerint intézethetnének legczélszerűbben, ha Magyarország egy egészen különvált és alkotmányos vagyis felelős kormányt nyerne — annyi bizonyos, hogy

1-ör, két ország kormányának tökéletes elkülönzéséből nem következik, hogy birodalmi összekötetások gyengüljön, mit, hogy mást ne emlitsék, már Svetia, és Norvegia példájából láthatunk.

2-or. Hogy az 1791-ki 10. t., melyet alaptörvényeink közé számítunk, azon kitétel alatt, miként hazánk ne más tartományok módjára kormányoztassék, miután a' többi tartományok alkotmányokkal nem bírnak, csak azt értheti, hogy hazánk alkotmányosan kormányoztassék, ezen alaptörvényünk csak akkor lesz végrehajtva, ha kormányunk felelőssé tétetik:

3-or, ha csakugyan megengedjük, hogy a' magyar kormány tökéletes elkülönzése és felelőssé tétéle nehézségekkel jár, ezen nehézségek birodalmunk hely-

zetéből folynak és még akkor sem kerültethetnek ki, ha Magyarország soha felelősséget nem követelne is, miután e' kifejlődés korszakában, mellyben élünk, bajosan hihető, hogy az alkotmányosság eszméji, mellyek Németországban, mind inkább terjednek, és mellyeket maholnap Poroszország is elfogadand, az Ausztriai tartományokból örökre kizárva maradjanak.“ Denique Eötvös azzal fejezi be okoskodásait. „A' kormányi felelősségnek hazánkban valóstítása a' birodalom érdekeit nemcsak nem sérti, sőt azokat előmozdítja, mennyiben a' nemzet és kormány közötti hamis állást megszüntetvén, hazánk kifejlődését, és annak a' birodalomhozi ragaszkodását elősegitendi.

Ennyi ugy hisszük elég azok megnyugtására, kik a' felelőség elvét birodalmi összeköttetésünk miatt lehetetlennek gondolák, és csak azért ellenzik a' központosítást.“

Mit mondjon az ember, midőn a' Forradalom után szerzője, ki nem egyszer éneklé meg Eötvösnek tanait, a' centralistákat munkájában csak ujjhegygyel érinti, és Kossuthról dicsérve emlékezvén, így szól: 123. l. „Benne, mint a' politikai és vallásos álmódzók nagy részében, sok nemes érzés, és sok könnyelmű őszinteség vala, vegyítve lelkesedéssel és ravaszsággal. Megengedem, mikép lelkesedése nem volt hasonló olly magneticus állapothoz, melly az alvajárót levíthatatlan erővel viszi medreken át a' mélységhez; megengedem, hogy az ábránd ködeiből kiszámította a' pontot, mellyre állva a' homályból kűörő sugárok fénykört

fognak halántékai körül vonni; megengedem, hogy annyira vala charlatan mint Savonarola és Rienzi, és mint az állami és hit-eszmék vértanuinak nagy része, de hogy K. valaha anyagi önzésből kívánta volna a' nemzetet mystificalni, és hogy a' számítási hibák szándékból csusztak volna tolláról a' papírra, ezt most, midőn a' nagy izgató mint reménlem örökre bevégezte politikai pályáját, és nem árthat többé sem egyéneknek sem a' hazának, ezt az iconiumi halhatatlan halotról, ki az óriás forradalomból, mellyet egyedül idézett fel — tört szivvel és majdnem koldus-bottal vándorolt ki, ezt Kossuthról hinni makacs gyűlölőji sem fogják."

Iszonyuan csudálkozunk, hogy szerző, elvbarátját, ki valóságos vértanujának mondható politikai hitének, nem méltatá efféle dicsérgetésre, és azt még inkább csodáljuk, hogy Borsodnak nagy férfiát, ki még 1848. Decemb. hóban látá, hogy Magyarország legczélszerűbb kormányformája republikai — nem méltatja jellemzésre.

Kossuth egyedül idézte elő a' forradalmat! — Önök kezdék hirdetni a' centralisatiót, önök emelék oltárát, önök térdepeltek előtte, önök tana győzött, 's önök győzedelme hozott inséget és nyomort, és mégis K. oka mindennek — K., ki önök tanát örökösen el-lenezte, és ki csak az események által került a' credóba!

Szerzőnek célja, mint végszavaiból látszik, a' pártokat kibékéltetni, és egy nagy nemzeti pártot alakítani, és nem hasonlít-e szerző eljárása azon szolga-

biróéhoz, ki a' parasztot káromkodás miatt megbotoztatván, maga is káromkodva hajtatta végre az ítéletet?

Valóban a' jövő nemzedék, szerző művét olvasván, azt fogja hinni, miszerint Magyarországnak olly egy fia volt, ki mint a' hajdani Scot Thane fia boszorkányokkal dolgozván, minden társait megbüvözte és megbütítá, és mikor az ország kezeiben volt, magát az országgal együtt eltemeté.

Ki pártokat egyesíteni akar, annak nem szabad elárulni pártgyűlöletet és részrehajlást, és szerzőnek azon hosszadalmas sylogismusa, melly szerint K. socialistának is kész lett volna beállani, nem a' legmegtestesültebb részrehajlásból folyt ki? — — — — Mutathatja-e szerző Kossuthnak egy tettét, egyetlen egy beszédét, melly a' magány birtok megtámadására célzott!

Szomoru, igen szomoru, hogy most is, midőn az idő mindnyájunk bölcseségét csuffá tevő, és midőn az élet, képzelt elmetehetségünk semmiségét nagyon is hebizonyítá hiúság dictálta phrasisokban, a' részrehajlás legvastagabb jeleit áruljuk el.

Legyünk őszinték. Ne feledjük a' tél fagya közt a' nyár hevét. — Valljuk meg, hogy fejünk szédült.

Jól teszi szerző, hogy Kossuthot neveti, és igaza van, midőn hibás politikáját mutogatván, a' többi közt így folytatja: 66. l. „A' szabadság, mondá ő (t. i. Kossuth), akkora olvasztó erővel bír, hogy a' ki a' szabadságot igéri, a' többi népfajok a' szabadságért nemzetiségöket fogják odaadni.“

A' következés megmutatta, volt-e belérdeke e' „felfútt eszmének,“ de pártokat egyesíteni akaró birótól vártuk volna, hogy azt is hozzá teszi — de nem csuda, mert mink is olly felfútt és tán még felfúttabb eszméket mondtunk — és így például az olvasó meggyőzésére programjából következőket kiszedni: „P. hirlap 1848. máj. 16. Magyarország ujjászületett, néhány hét küzdelmei és diadalai felozlatták a' régi intézményeket. Midőn forradalmunk, e' békes, de gyökerig ható forradalom, az előbbi rendszer romjain parlamenti kormányt léptetett életbe, és a' független magyar ministerium tárczáit elvbarátainknak nyújtá, illy változásnak abban az arányban kelle befolyjni a' P. hirlap helyzetére, mellyben következetes akart maradni a' régi irányához.

Mi jelszóul tüztük a' felelős ministeriumot szükséges eredményeivel, a' törvényhozás tekintélyének túlsulyaival és az igazgatás főágainak centralisatiójával együtt — épen abban különbözénk többi elvrokonainktól, kikhez a' legszorosabb viszonyok, a' rokonszenv legerősebb kötelékei csatoltak, hogy ők a' korkérdések hosszú névjegyzékébe igtatták a' parlamentaris kormányt, mi pedig e' névjegyzék felírásává tettük, azon egyetlen egy kívánatot, mellytől a' többi kívánatok lehetsége, és regeneratiónk egész művének szerkezete és sikere függ.

A' mult berekesztetéek. Uj korszak vevé kezdetét, mellynek párkányáról talán joga van a' P. hirlapnak pirulás nélkül tekinteni a' hátrahagyott viszonyokra,

mellyek ellen küzdött, és bizodalommal nézni a jelenre, mellynek vezéreszméjét 4 év óta magáénak vallá.

Mi a' nélkül, hogy fátyolt akarnánk borítani egyetlen czikünkre, egyetlen nyilatkozatunkra, határozottan elmondhatjuk, mikép követve eddigi eljárásunkat, *híven és erélylyel fogjuk támogatni azon független és parlamentaris kormányrendszert, melly gyarmati és alárendelt helyzetünkből kiszabadított, és mellynek központosító iránya által ovattathatik meg hazánk integritása, főleg illy háborgó időkben, midőn a' világpolitika megváltoztatta nehézkedési pontjait, és Europa földirati felosztása hetek alatt elavulttá lehet.*

Továbbá őszinte hajlamból és szilárd meggyőződésnél fogva támogatandjuk a' Batthyány ministeriumot. *mert pártunknak legtalentumosabb és szeplőtlen jellemű egyeniségeiből alakult; mert iránya, minden most lehetséges combinatiók közt leginkább van összhangzásban a' mi doctrináinkkal, (millyen jól esett szerzőnek sok centralistát a' ministeriumban látni).* Továbbá mi a' szabadságot és egyenlőséget az ország minden lakosai közvagyonának, de az országot magát egész kiterjedésében a' magyarok országának tartjuk. Következőleg nyelvünk diplomatiái állását és honunk épségét akárminő megtámadások ellen hűn védendjük. — Végre mi a' *pragmatica sanctiót, e' két oldalú szerződést, melly kölcsönös igényeket szentesit, magos politikai tekintetekből és a' nemzet önfentartásának életösztoneinél fogva védelmezettnek hiszszük.* —

Minthogy azonban meg vagyunk győződve, hogy Ausztriának velünk egy közös veszélye van, t. i. azon szláv forradalmi irány, melly az Europai civilisatio romjain akar magának jövődőt teremteni, ez okbul semmit sem kétkedünk kimondani, hogy rosz szolgálatot teszen a' birodalomnak, ki akadályoztatja az örökös tartományoknak minél szorosabb ragaszkodását a' német szövetséghez, és viszont rosz szolgálatot teszen a' birodalomnak, ki gátolja Magyarország kifejlődését egy nemzeti és független kormányrendszer alapján.

Mi tehát ismerve viszonyainkat és okulva a' történetészet által, az örökös tartományokkal szomszédi sőt testvéri egyetértésben kívánunk lenni, és arra törekszünk, hogy minél általánosabbá váljék azon meggyőződés, minélfogva a' monarchia erős csak akkor lehet, ha az alkotmányos osztrák részek, a' nagy német birodalomhoz egy köz- és oldhatatlan érdek által csatolhatnak, és ha Magyarország felvirágozhatik, saját alkotmánya alatt, melly a' szabadság és egyenlőség malasztjait mindenkire kiárasztva a' különböző ajku népiségeket egy nemzetestté olvasztja a' független magyar közigazgatásban.

Igy fog hazánk és a' birodalom nyugot által védve lenni észak ellen, így szerzend hazánk és a' birodalom nyugotnak állandó befolyást keletre.“

Szerző az általa elmondott bölcs tanok támogatására, vissza megyen egészen a' Római birodalom felbomlásáig. De hiába K. csak a' regényes tájképeket kedvelte és csupán megyei eruditióval birt.

Lássuk most az utolsó felvonást. Szerző leírja a' Debreczenbe való vándorlást, beszél a' gyémánt kedvellő Madarászról, terrorismusról, békepártról, annak bátorságáról, Kossuthnak hamis állításairól, mellyek szerint a' nép és a' sereg sürgette volna a' függetlenség kimondását, aztán leírja a' szerencsétlen april 14-ki történetet, hogy t. i. a' békepárt nem tudott dictionálni, mert a' templom tele volt civisekkel 's a' t. erre felelni jelenleg nem érkezőnk — — — — —

— — — — — röviden csak azt mondjuk, hogy Madarász a' felkerekedett szájhősök leggyávábbika volt, és hogy a' magyar terrorismus valóságos parodiája volt minden tribunal revolutionairnak, — a' béke-pártot illetőleg pedig azt mondjuk, hogy mink kik e' szerző által nevezett béke-párt egyéneinek működéseit utolsó napokban: meglehetősen figyelemmel kísértük, csak a' gyémánt-lopásra vonatkozó értekezéseikről ismértjük. — Egyébiránt meglehet, hogy e' párt azon értekezései, és felszólalásai, mellyekben Magyarország függetlenségének lehetetlensége magyaráztatott meg, figyelmünket kikerülék — — — — —

Apropos, szerző nagyon érdekesen írja le Kossuthnak apr. 14-én tartott beszédét, — megmondja a' templomok micsoda pontjáról szónokolt; és micsoda hatással valának a' viszhangok a' szónokra. Csudáljuk, hogy Borsodnak nagy fia által nemsokára tartott és köztetszést nyert beszédéről, — mellyben a' parlamenti műveltségű szónok forradalmi és demokratai republikát kimondott — semmi említést nem teszen. — — Valamint azon is megütköztünk, hogy midőn

Kossuthot gúnyolja, miszerint Szegeden Europai szabadságot hirdetett, ellentétül nem hozza fel a' premier-minister új politikai rendszert magában rejlő beszédét, mellyben Borsodnak ama nagy férfija megmutatá, hogy Ausztriának csak egy szövetségese van, Magyarországnak pedig három t. i. a' víz, levegő, és az éghajlat. — — De hagyjunk fel afféle csudálkozásokkal elégedjünk meg a' szerző azon szavaival, hogy észrevételeihől senki sem fog rá ismerni a' pártemberre.

Ez uttal befejeztük csekély észrevételeinket és kíváncsisággal várjuk a' szerző által említett nemzeti párt alakulása eszméjének megmagyarázását.

Dr. BALLACI GÉZA

Ára 36kr, pengöben.

